

УДК 336.14

ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

INCOME AND EXPENSES OF LOCAL BUDGETS

ВИЛУСК А.О., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти*
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Стаття формує уявлення про утворення доходів та видатків місцевих бюджетів, джерел їхнього формування та основну законодавчу базу для вивчення.

Ключові слова: місцеві бюджети, доходи, видатки, законодавча база

The article forms an idea of the formation of revenues and expenditures of local budgets, sources of their formation and the main legal framework for study.

Key words: local budgets, revenues, expenditures, legal framework.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Місцеві бюджети можна розглядати у двох аспектах. По-перше, як організаційну форму мобілізації частини фінансових ресурсів у розпорядження місцевих органів самоврядування. По-друге, як систему фінансових відносин, що складаються між місцевими та державним бюджетами, а також усередині сукупності місцевих бюджетів.

Як організаційна форма мобілізації доходів і здійснення витрат місцевими органами самоврядування місцеві бюджети — це балансові розрахунки, які відповідають вимогам складання балансів, тобто вони мають доходну й витратну частини, у їх основі покладено принципи збалансування тощо.

Тому можна стверджувати, що місцеві бюджети — це балансові розрахунки доходів і витрат, які мобілізуються й витрачаються на відповідній території. Водночас місцеві бюджети слід розглядати як важливу фінансову категорію, основу якої становить система фінансових відносин, а саме: відносини між місцевими бюджетами й господарськими структурами, що функціонують на даній території; відносини між бюджетами й населенням даної території, що складаються при мобілізації й витраченні коштів місцевих бюджетів; відносини між місцевими бюджетами різних рівнів щодо перерозподілу фінансових ресурсів; відносини між місцевими бюджетами й державним бюджетом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Місцеві бюджети є фінансовою базою органів місцевого самоврядування та вирішальним фактором регіонального розвитку. Наявність місцевих бюджетів закріплює економічну самостійність місцевих органів самоврядування, що передбачено Конституцією, Бюджетним кодексом України та Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 27.05.97р. № 280/97-ВР, активізує господарську діяльність, дозволяє їм розвивати інфраструктуру на підвідомчій території, розширювати економічний потенціал регіону, виявляти і використовувати резерви фінансових ресурсів. В кінцевому підсумку все це розширює можливості місцевих органів влади у більш повному задоволенні потреб населення.

Місцеві бюджети є основним каналом доведення до населення кінцевих результатів суспільного виробництва, що спрямовуються на суспільне споживання. Через місцеві бюджети суспільні фонди споживання розподіляються в територіальному і соціальному розрізах. Разом з іншими ланками бюджетної системи місцеві бюджети є одним з головних інструментів реалізації на практиці програми економічного і соціального розвитку як регіонів, так і країни в цілому.

Важливим при розкритті економічної сутності бюджету є розгляд його функцій:

* Науковий керівник — Грідін О.В., к.е.н., доцент

розподільчої, контрольної, функції по забезпеченню існування держави.

Прояв розподільчої функції зумовлений тим, що у відносини з бюджетом вступають майже всі учасники суспільного виробництва. Основним об'єктом бюджетного розподілу й перерозподілу є чистий дохід, що створюється в суспільстві. Через розподільчу функцію бюджету відбувається зосередження грошових коштів в руках держави і їх подальше використання з метою задоволення суспільних потреб. Розподіл і перерозподіл грошових коштів відбувається між окремими галузями і сферами діяльності, між окремими групами населення. У результаті розподілу і перерозподілу здійснюється формування основних фондів грошових ресурсів — державного й місцевих бюджетів, фондів соціального страхування, фондів зайнятості та ін.

Контрольна функція бюджету заключається в тому, що при формуванні доходів фінансовий контроль здійснюється за правильністю здійснення різних видів податків, мобілізацією інших джерел доходів, дотриманням встановлених пропорцій між ними, визначенням податкової бази. При витрачанні бюджетних коштів контролюється ефективність їх використання за цільовим призначенням. Фінансовий контроль здійснюється за виробництвом, розподілом і споживанням сукупного суспільного продукту і національного доходу.

Функція бюджету по забезпеченню існування держави ставить своєю метою створення матеріально-фінансової бази функціонування держави, утримання апарату управління країною, законодавчої, виконавчої влади, правоохоронних органів.

Економічна сутність місцевих бюджетів проявляється в їх призначенні, а саме:

- формування грошових фондів, які є фінансовим забезпеченням діяльності місцевих органів влади;
- розподіл і використання цих фондів між галузями народного господарства;
- контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємств та організацій, підвідомчих цим органам влади.

Як економічна категорія, місцеві бюджети відображають обумовлену адміністративним поділом і бюджетним устроєм держави сферу економічних відносин суспільства, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням централізованих грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні місцевих органів влади і призначених для соціально-економічного розвитку конкретних регіонів країни.

Основні положення. На сьогоднішній день формування місцевих бюджетів регулюється Бюджетним кодексом України [1], законом України «Про місцеве самоврядування» [2], законами України про оподаткування та законами України про Державний бюджет на відповідний рік [3-7]. Місцевий бюджет містить в собі надходження і витрати на виконання повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Ці надходження і витрати складають єдиний баланс відповідного бюджету [8].

Доходи бюджету — усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти). Доходи бюджету класифікуються за такими розділами:

- 1) податкові надходження;
- 2) неподаткові надходження;
- 3) доходи від операцій з капіталом;
- 4) трансферти.

Податковими надходженнями визнаються передбачені податковими законами України загальнодержавні і місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі.

Неподатковими надходженнями визнаються:

- 1) доходи від власності та підприємницької діяльності;
- 2) адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу;
- 3) надходження від штрафів та фінансових санкцій;
- 4) інші неподаткові надходження.

Трансферти — це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого

самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Склад доходів, що формують обласні, міські, районні, сільські та селищні бюджети, як вже зазначалося, регулюється Бюджетним кодексом України.

До доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, належать такі податки і збори (обов'язкові платежі) [9]:

- 1) податок з доходів фізичних осіб;
- 2) державне мито в частині, що належить відповідним бюджетам;
- 3) плата за ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності та сертифікати, що видаються виконавчими органами відповідних рад;
- 4) плата за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, що справляється виконавчими органами відповідних рад;
- 5) плата за торговий патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності (за винятком плати за придбання торгових патентів пунктами продажу нафтопродуктів (автозаправними станціями, заправними пунктами), що справляється виконавчими органами відповідних рад;
- 6) надходження адміністративних штрафів, що накладаються виконавчими органами відповідних рад або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями;
- 7) єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва у частині, що належить відповідним бюджетам.

Для забезпечення реалізації спільних соціально економічних і культурних програм територіальних громад доходи обласних бюджетів, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, формуються за рахунок [10]:

- 1) 25 відсотків податку з доходів фізичних осіб;
- 2) 25 відсотків плати за землю;
- 3) плати за ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності та сертифікати.

Для забезпечення реалізації спільних соціально економічних і культурних програм територіальних громад доходи районних бюджетів, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, формуються за рахунок:

- 1) 50 відсотків податку з доходів фізичних осіб, що сплачується (перераховується) на території сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань;
- 2) 15 відсотків плати за землю, що сплачується на території сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань;
- 3) плати за ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності та сертифікати, що видаються районними державними адміністраціями;
- 4) плати за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, що сплачуються (перераховуються) згідно з Законом України «Про податок з доходів фізичних осіб» районними державними адміністраціями;
- 5) надходження адміністративних штрафів, що накладаються районними державними адміністраціями або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями.

Надходження до бюджету розвитку місцевих бюджетів включають:

- 1) кошти від відчуження майна, яке знаходиться у комунальній власності, в тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення;
- 2) надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності відповідної територіальної громади;
- 3) кошти від повернення позик, які надавалися з відповідного бюджету до набрання чинності цим Кодексом, та відсотки, сплачені за користування ними;
- 4) кошти, які передаються з іншої частини місцевого бюджету за рішенням відповідної ради;
- 5) запозичення, здійснені у порядку, визначеному цим Кодексом та іншими законами України (крім випадку, передбаченого статтею 73 цього Кодексу);
- 6) субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних проектів.

Висновки. Що ж стосується видатків місцевих бюджетів, то вони відображають ті ж самі економічні відносини, що і видатки державного бюджету. Це ті економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованих грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні місцевих органів влади. В Бюджетному кодексі України вказано, що видатки місцевих бюджетів включають бюджетні призначення, встановлені рішенням про місцевий бюджет, на конкретні цілі, що пов'язані з реалізацією програм, перелік яких визначено статтями 88-91 цього Кодексу.

Література.

1. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року № 2542-III.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 27.05.97р. № 280/97- ВР.
3. Закон України «Про систему оподаткування в Україні».
4. Декрет КМУ «Про місцеві податки та збори» від 20 травня 1993 р.
5. Рішення Харківської міської ради, Сайти Харківської міської ради.
6. Проект Податкового кодексу України.
7. Проект Концепції реформування місцевих бюджетів.
8. Єпіфанов А.О. и др. Бюджет і фінансова політика України: Навч. посібник для студентів екон. фак. вузів / А.О. Єпіфанов, І.В. Сало, І.І. Д'яконова. – К.: Наук, думка, 2002. – 301 с.
9. Розпутенко І.В., Федів І. О. Державні фінанси: Формування і використання на місцевому рівні: Матеріали до лекц. курсу «Бюджет. процес і упр. фінансами»/ Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. — К.: Вид-во УАДУ, 2003. — 100 с.
10. Сунцова О.О. Місцеві фінанси: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літ., 2005. – 560 с.

УДК 35.08

ПРОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

CIVIL SERVICE IN UKRAINE

**ОМЕЛЬЧЕНКО С.М., ДОРОШЕНКО Н.А.,
здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти*
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

В статті узагальнено теоретичні засади проходження державної служби в Україні. Процес проходження служби починається з прийняття на службу з можливістю просування по службовій кар'єрі та передбачає обов'язкове щорічне оцінювання результатів виконання державними службовцями своїх повноважень та закінчується припиненням державної служби.

Ключові слова: державна служба, проходження державної служби, навчання протягом життя.

The article summarizes the theoretical foundations of civil service in Ukraine. The process of service begins with the recruitment with the possibility of career advancement, provides for mandatory annual evaluation of the results of the performance of civil servants, and ends with the termination of civil service.

Key words: civil service, civil service, lifelong learning.

* Науковий керівник – Смігунова О.В., к.е.н, доцент